

මහාචාර්ය විමල් ජී. බලගල්ලේ: පුද්ගලයා හා ඔහුගේ සේවාව

ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලයේ සිංහල අධ්‍යයනාංශයේ
ඒ. ඩී. සුරවීර විසින්

විද්‍යෝදය (ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර) විශ්වවිද්‍යාලය 1959 ජනවාරි 1 වන දින නිල වශයෙන් ආරම්භ වූ අවස්ථාවේ පටන් ඊට සම්බන්ධ වී පළමුව එහි විභාග කටයුතු භාර සහාය ලේකම්කාරී සහ සිංහල පිළිබඳ කලීකාචාර්ය යන ද්විත්ව තනතුරු දරා, ඒ වර්ෂය තුළදීම සිංහල මහාචාර්ය සහ අධ්‍යයනාංශ ප්‍රධාන ධුරයට පත් කරනු ලැබ, ඒ තනතුර දරන අතරෙහිම වරින් වර භාෂා පීඨාධිපති, ශාස්ත්‍ර පීඨාධිපති, මණ්ඩපාධිපති, වැඩබලන උපකුලපති යන තනතුරුද දරමින් දෙතිස් වසක් තරම් දිගු කලක් මුළුල්ලේ විශ්වවිද්‍යාලයේ සෑම අංශයකම අභිවර්ධනය උදෙසා ඉමහත් සේවාවක් කොට 1990 සැප්තැම්බර් 30 වන දින විශ්‍රාම ලත් මහාචාර්ය විමල් ගුණසේකර බලගල්ලේ මහතා සිංහල, පාලි, ප්‍රාකෘත, සංස්කෘත ආදී ප්‍රාචීන භාෂා සාහිත්‍යයන් පිළිබඳවත්, විශේෂයෙන් වාග්විද්‍යා විෂය පිළිබඳවත් අග්‍රගණ්‍ය පඩිවරයෙකු වශයෙන් විද්වත් ලෝකයෙහි සම්භාවනාවට පාත්‍ර වී සිටින්නෙකි.

මා එතුමන් මුලින් දැන හැඳින් ගත්තේ 1952 වර්ෂයේදී පමණ අප දෙදෙනා ජේරාදෙණි විශ්වවිද්‍යාලයේ ශිෂ්‍යයන්ව සිටියදීය. විශ්වවිද්‍යාලයට හැරෙන මංසන්ධිය පසෙකින් පිහිටි සංඝාවාසයට ගොස් ශිෂ්‍ය හිමිවරුන් හා නොයෙක් දේ ගැන කතාබහ කොට දැනුම, විවේකය හා විනෝදය ලැබීම අපට අස්වැසිල්ලක්ම වූයේය. එහිදී විශේෂයෙන් අප ඇසුරු කළ හිමිවරු කිහිපදෙනෙක් වූහ. බලගල්ලේ විමලබුද්ධි, හේන්පිටගෙදර ඥානාවාස, නක්කාවත්තේ ජේමරංසි ඒ හිමිවරුය. අප සංඝාරාමයට යෑමට තවත් හේතුවක් විය. එනම් එහි යන හැම වතාවකම තැඹිලි ගෙඩියකින් හෝ තේ කෝප්පයකින් සංග්‍රහ ලැබීමය. යට කී හේන්පිටගෙදර ඥානාවාස හිමියෝ විද්‍යෝදය විශ්වවිද්‍යාලයේ පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යයනාංශයේ මහාචාර්යව සිට අභාවප්‍රාප්ත වූවෝය. නක්කාවත්තේ හිමි නම් ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලයේ උපකුලපති තනතුරු දරූ මහාචාර්ය ඩී. බී. කාන්ගහආරච්චි මහතාය. බලගල්ලේ විමලබුද්ධි හිමි නම් මහාචාර්ය බලගල්ලේ මහතාය. කාන්ගහආරච්චි මහතාත්, මාත් 1960 ජනවාරියේදී විද්‍යෝදය විශ්වවිද්‍යාලය සේවාවට බැඳුණේ ද ප්‍රධාන වශයෙන්ම මේ මුල් ආශ්‍රය හේතු කොට ගෙන බව කිව මනාය.

I

1924 නොවැම්බර් මස 24 වන දින ගම්පහ දිස්ත්‍රික්කයේ හාපිටිගම් කෝරළේ බලගල්ල නම් ග්‍රාමයෙහි ජන්මග්‍රහණය ලත් ගුණසේකර නම් දරුවාගේ පියා කන්තංගර පතිරන්තැහෙලාගේ පිරිස් අප්පුහාමි මහතාය. මව එන්සෝ තෝනා රණසිංහ මහත්මියයි. සිරිත් පරිදි සිවු හැවිරිදි වියේදී පියාණන් විසින් අතපොත් තබා අකුරු කරවනු ලැබීමෙන් පසු පස් හැවිරිදි වියේදී පාඨශාලීය අධ්‍යාපනය සඳහා ඔහු ගෙදරට සමීපතර උල්ලපොළ විද්‍යානිලක බෞද්ධ පිරිමි පාසලට ඇතුළු කෙරිණ. ගුරුවරුන්ගේ ප්‍රසාදය සමඟ සෑම පංතියකම ප්‍රථම ස්ථානය දිනා ගනිමින් ඉගෙනීමේ කටයුතු කරගෙන ආ ඔහු 1938 දී එකල රජය මගින් පවත්වනු ලැබූ කනිෂ්ඨ පාඨශාලා සහතිකපත්‍ර (ඉ. ඒ. සී.) පරීක්ෂණයේදී ප්‍රථම පංති සාමර්ථයක් ලබා ගත්තේය. පාසල් එකසිය ගණනක තරඟකරුවන්ගේ සහභාගිත්වයෙන් ඒ වර්ෂයෙහිම පැවති දිස්ත්‍රික් පාඨශාලාන්තර ගද්‍ය පද්‍ය ප්‍රබන්ධ තරඟයකට 'වැරදි ගිය උපක්‍රමය' නමින් කෙටිකතාවක් ඉදිරිපත් කළ ඔහුට ප්‍රථම ස්ථානය ලැබීමෙන් පෙනී යනුයේ කුඩා කල පටන්ම ලේඛන කාර්යයෙහි ඔහු දැක්වූ සාමර්ථයයි.

1938 වර්ෂය ගුණසේකර ගිණයාගේ අධ්‍යයන මාර්ගයෙහි මෙන්ම ජීවිතයෙහිද පරිවර්තනයක් සිදු වූ අවස්ථාවකි. වැඩි දුර අධ්‍යාපනය සඳහා ඔහු පල්ලේවෙල වික්‍රමගිරා පිරිවෙනට නේවාසික ගිණයෙකු වශයෙන් ඇතුළත් වූයේය. එහි ඉගෙනීමේ කටයුතුවල යෙදෙන අතර පසළොස්වක පොහෝ දිනයන්හි බලගල්ලේ සරස්වතී පිරිවෙනට යෑම ඔහු පුරුද්දක් කරගෙන සිටියේය. ඒ ගමන්වලදී ගරු හිස්සැල්ලේ ඤාණෝදය නාහිමියන්ගේ ආශ්‍රය නිසා ගුණසේකර ගිණයා තුළ ප්‍රාචීන භාෂා හා පිරිවෙන් අධ්‍යාපනය කෙරෙහි දැඩි ඇල්මක් ඇති වූ බව කියනු ලැබේ. එහෙත් වික්‍රමගිරා පිරිවෙනෙහි රැඳී ඉගෙනගැනීම ඔහු ප්‍රිය කළේ එවක එහි අධ්‍යක්ෂ තනතුර දැරූ, කොළඹ විද්‍යෝදය පිරිවෙනේ උපප්‍රධානාචාර්ය ගරු කුකුල්නාචේ දේවරක්ඛිත හිමිපාණන්ගේ පාණ්ඩිතයේ කීර්තිය නිසාය. මෙසේ වික්‍රමගිරා පිරිවෙනේ නේවාසික ගිණයෙකු බවට පත් ඔහු සාම්ප්‍රදායික පන්සල් පොත් කියවීමට සමාන්තරව ජ්‍යෙෂ්ඨ පාඨශාලා සහතිකපත්‍ර (එස්.එස්.සී.) විභාගයටද සුදුනම් වූයේය. මේ අතර, ප්‍රාචීන භාෂා අධ්‍යයනය සම්පූර්ණ වීම සඳහා වංග භාෂාවද ප්‍රගුණ කිරීමේ අවශ්‍යතාව පෙන්වා දෙන ලදුව, කුකුල්නාචේ හිමියන් වෙතින් ඔහු වංග භාෂාව ඉගෙන ගත්තේය. ඊට අමතරව, සුප්‍රකට ජ්‍යොතිර් විද්‍යාඥයෙකු වූ එස්. ඩබ්ලිව්. කස්තුරිරත්න මහතාගෙන් පිරිවෙනේදීම ජ්‍යොතිර් විද්‍යාවද මනා සේ හැදෑරීමට අවස්ථා ලබා ගත්තේය.

II

1940 වර්ෂය ගුණසේකර ගිණයාගේ ජීවිතයේ සන්ධිස්ථානයක් දක්වන අවස්ථාවකි. අපේක්ෂිත පරිදීම සිංහල ජ්‍යෙෂ්ඨය උසස් ලෙස සමත් වීම එතරම් විශේෂ සිද්ධියක් නොවේ. ඔහුගේ ජීවිතයේ ඊට වඩා වැදගත් දෙයක් ඒ වර්ෂයේදී සිද්ධ වූයේය. එනම් කලක් තිස්සේ තමන් තුළ වැඩෙමින් ආ අභිලාෂයක් මුදුන්පත් කර ගනිමින් පැවිදි බිමට එළඹීමය. ගරු කුකුල්නාචේ දේවරක්ඛිත හිමියන්ගේ ආචාර්යත්වයෙන් හා එතුමන්ගේ ද ආචාර්ය වූ ගරු බෝරුගමුවේ රේචන හිමියන්ගේ උපාධ්‍යායත්වයෙන් පැවිදි වූ ඔහු එතැන් පටන් බලගල්ලේ විමලබුද්ධි හිමි නමින් ප්‍රකට වූයේය. මෙතැන් පටන් එතුමා පිරිවෙනේ පැවිදි ගිණ පන්තියට ඇතුළත් කරනු ලදුව, එයට නියමිත විෂයමාලා සමඟ පෙර සේ ඉගෙනීම නොකඩවා කරගෙන ගියේ සියලු විභාගවලදී ප්‍රමුඛස්ථානයට පත් වෙමිනි.

මෙතුමාගේ ජීවිතයේ ඊළඟ වැදගත් අවස්ථාව උද වූයේ 1945 වර්ෂයේදී කොළඹ මාලිගාකන්දේ විද්‍යෝදය පිරිවෙනේ උසස් අධ්‍යාපන අංශයට නේවාසික වශයෙන් ඇතුළත් වීමෙනි. එහිදී තත්කාලීන පරිවේණාධිපති වූ ගරු බද්දේගම පියරත්න නාහිමි, උන්වහන්සේගෙන් පසුව පරිවේණාධිපති වූද විද්‍යෝදය විශ්වවිද්‍යාලය ආරම්භ කළා වූද ගරු වැලිවිටියේ සෝරත නාහිමි, ගරු පලන්තරුවේ විමලධම්ම නාහිමි, ගරු ආචාර්ය දෙහිගස්සේ පඤ්ඤාසාර නාහිමි, ගරු කලුකොද්දාවේ පඤ්ඤාසේකර නාහිමි ආදී පැවිදි පඩිවරුන්ගෙන් ඉගෙනගැනීමේ භාග්‍යය ලැබිණ. පිරිවෙනේ එක් එක් පංතිවල පරීක්ෂණ-වලින් උසස් ලෙස සමත් වී සිංහල, පාලි, සංස්කෘත, ප්‍රාකෘත යන භාෂාසාහිත්‍යයන් සහ ධර්මවිනය, තර්කනාය, ඡන්දෝලංකාර, ඉතිහාසය, පුරාවිද්‍යාව යන විෂයන් ඇතුළත් වූ විද්‍යෝදය පිරිවෙනේ අධ්‍යාපනය 1949 වර්ෂයේදී අවසාන කෙළේ 'ශ්‍රාමරාජ' ක්‍රියාමාර්ගයද දිනා ගනිමිනි.

ඒ සමඟම මෙතුමන් වෙත පැවරුණේ මහත් වගකීම් සහිත කාර්යභාරයකි. ස්වකීය ප්‍රාචාර්ය වූ බෝරුගමුවේ රේචන නාහිමියන් බෙහෙවින් වයෝවෘද්ධව සිටි හෙයින් ගංගොඩවිල සුභද්‍රාරාම පිරිවෙනේ අධිපති පදවිය භාරගන්නා ලෙස විභාරාධිපති හිමියන් කළ ඉල්ලීම ප්‍රතික්ෂේප කළ නොහැකි විය. එහෙයින් එම පදවිය භාරගත් විමලබුද්ධි හිමියෝ පිරිවෙනේ ඉගැන්වීම් කටයුතු සංවිධානය කරන අතරම 1950 වසර මුලදී පැවති ප්‍රාචීන අවසාන (පණ්ඩිත උපාධි) විභාගයට පෙනී සිටි ගෞරව පංතියේ ලකුණු හා විෂය

තෘතීය සහිතව සමත්ව ප්‍රමුඛස්ථානයට පැමිණීමෙන් 'ප්‍රාචීන ස්වර්ණ මුද්‍රිකාව'ද දිනා ගත්හ. දුර්ලභ ගණයේ ශාස්ත්‍රීය විශිෂ්ටතාවක් වූ මෙය ජාතික වශයෙන් වැදගත්කමක් ඇති පුවතක් සේ ජනමාධ්‍යකරුවන්ද සැලකූ අතර එම වාර්තාව පසු ද 'දිනමිණ' පුවත් පතෙහි පළ කොට තිබුණේ එහි මුල් පිටුවේ ප්‍රධාන ප්‍රවෘත්තියක් ලෙසය. 'ප්‍රාචීන ස්වර්ණ මුද්‍රිකාව බලගල්ලේ විමලබුද්ධි ස්වාමීන් වහන්සේට ලැබේ' යන ලොකු අකුරු ශීර්ෂයක් පළ විය.

1945දී කොළඹට පැමිණි තැන් පටන් විකෙන් ටික ඉංග්‍රීසි භාෂා දෙපාර්තමේන්තුවේ දියුණු කරගෙන සිටි එතුමා 1951දී ඉංග්‍රීසි මාධ්‍යයෙන්ද ජ්‍යෙෂ්ඨ විභාගයට පෙනී සිට ඉන් සමත් විය. එහෙත් විශ්වවිද්‍යාලය ප්‍රවේශ පරීක්ෂණය මගින් 1952දී ජේරාදෙණි විශ්වවිද්‍යාලයට ඇතුළත් වූයේ යථෝක්ත විභාගයේ ප්‍රතිඵල ලැබීමටත් කලින්, වෙනත් බොහෝ ශිෂ්‍යයන් විශ්වවිද්‍යාලයට ඇතුළු වන්නේ උපාධියක් ලැබීමට අවශ්‍ය වන ප්‍රමාණයේ දැනුමක් ලබාගෙන හොඳ රැකියාවකට අධිකාරියක් ලෙසින් වුව, බලගල්ලේ හිමියන් විශ්වවිද්‍යාලයට ඇතුළු වන විටත් පෙරදිග භාෂාසාහිත්‍යයන් පිළිබඳ හසල දැනුමක් ඇතිව සිටි හෙයින් අවශ්‍ය වූයේ ඒ වන විට ලබා සිටි දැනුම තවත් පුළුල් කර ගැනීමය. මේ කාරණය නිසාම ඔහු විශ්වවිද්‍යාලයේදී වැඩි අවධානය යොමු කෙළේ ඉංග්‍රීසි පොතපත කියවා පාඨකර්මය තහවුරු කර ගැනීමටය. 1956දී බී.ඒ. භෞරව විභාගයෙන් උසස් සාමර්ථයක් ලැබීමත් සමඟම එතුමාට විද්‍යාත්මක පිරිවෙණේ ආචාර්ය ධුරයක් ලැබිණ.

III

ඒ වකවානුව මේ රටේ සංස්කෘතික වශයෙන් ප්‍රබෝධයක් ඇති වූද, සිංහලය කෙරෙහි වැඩි අවධානයක් දක්වූවා වූද සමාජීය පරිවර්තන යුගයක් වූයේය. ගංගොඩවිල රේචන මහා විද්‍යාලයේ ආචාර්යවරයෙකු ලෙසින් උදේ වරුවත්, විද්‍යාත්මක පිරිවෙණේ ආචාර්යවරයෙකු ලෙස සවස් වරුවත් යෙදවීමෙන් මුළු කාලය ඉගැන්වීමේ කටයුතුවලම නිරත වූ එතුමාට වඩාත් කාර්ය බහුල කාල පරිච්ඡේදයක් ආරම්භ වූයේ 1958 දී පමණය. පෙරදිග භාෂා ශාස්ත්‍ර අධ්‍යාපනයේ කේන්ද්‍රස්ථාන දෙකෙන් එකක් වූ විද්‍යාත්මක පිරිවෙණ විශ්වවිද්‍යාලයක් බවට පත් කර ගැනීමේ ව්‍යාපාරය ආරම්භ වූයේ මේ අවධියේය. විද්‍යාත්මක පිරිවෙණාධිපති ධුරය දැරූ වැලිවිටියේ සෝරත නාහිමියනට සහාය වෙමින් ක්‍රියා කළ එතුමා 1959 ජනවාරි 1 වෙනි ද විද්‍යාත්මක පිරිවෙණ විශ්වවිද්‍යාලය නිල වශයෙන් ආරම්භ කෙරුණ අවස්ථාවේ සිට එහි විභාග කටයුතු භාර සහාය ලේඛකාධිකාරී තනතුරට පත් වූයේය. ඊට අමතරව සිංහල පිළිබඳ කටයුතු කටයුතු කළ එතුමා ඒ මැයි මාසයේදී සිංහල අංශයේ ප්‍රධාන ධුරයටද ඔක්තෝබර් 1 දින සිංහල පිළිබඳ මහා-වාර්ය සහ අධ්‍යයනාංශ ප්‍රධාන ධුරයටද පත් වූයේය.

එතුමා මහාචාර්ය තනතුරට පත්වීම සුදුස්සාට සුදුසු තැන ලැබීමක් පමණක් නොව දෛවෝපගත සිද්ධියක් ලෙසද වාර්තාගත විය යුත්තකි. විශ්වවිද්‍යාලයේ ආරම්භක අවධියේ සිංහල අධ්‍යයනාංශයේ ප්‍රථම මහාචාර්යවරයා ලෙස පත්වීම ලැබ සිටි තැනැත්තා පාඨකර්මයෙන් හා වයෝවෘද්ධභාවයෙන් සම්පන්න අයෙකු වුවත් විශ්වවිද්‍යාලයට ඇතුළු වූ ශිෂ්‍ය පිරිස්වල අපේක්ෂා සපුරාලමින් විශ්වවිද්‍යාලය ක්‍රමයේ දේශන පැවැත්වීම ආදී කරුණුවලදී යම් යම් ගැටලු මතු වන්නට විය. මේ තත්ත්වයට එකම විසඳුම වූයේ ඒ වන විටත් ආචාර්යවරයෙකු වශයෙන් දක්ෂකම් පෙන්වා ශිෂ්‍යප්‍රියභාවයට පත් වී සිටි බලගල්ලේ හිමියන් ඒ තනතුරට පත් කිරීමය. විශ්වවිද්‍යාලයාධිපති සෝරත නාහිමියන් ඇතුළු පාලක පක්ෂය ගත් තීරණය අහිතව මහාචාර්යවරයාට අභියෝගයක් වුවත් ඒ

අභියෝගය එතුමන් අතින් සිතුවාටත් වඩා හොඳින් සම්පූර්ණ වූයේය. එද සිංහල අධ්‍යයනාංශයට සුදුසු ආචාර්යවරයන් තෝරා පත් කර ගැනීම, පාඨමාලා සැලසුම් කිරීම ආදී සියලු කටයුතු සම්බන්ධයෙන් එතුමන් තුළ වූ අවබෝධය, කැපවීම හා දුර දක්නා නුවණ ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලයේ සිංහල අධ්‍යයනාංශය ලබන කීර්තියට හේතු වූවාට සැක නැත.

1961 ඔක්තෝබර් සිට 1963 දෙසැම්බර් දක්වා යුනෙස්කෝ අධිගිණන්වයක් මත ලන්ඩන් විශ්වවිද්‍යාලයට ගොස් වාග්විද්‍යාව පිළිබඳ පශ්චාද් උපාධි පුහුණුවක් ලබමින් පර්යේෂණ කටයුතුවල යෙදුණ මහාචාර්යතුමාට ඒ ගමනේදීම ඇමෙරිකාවේ වොෂින්ටන් විශ්වවිද්‍යාලයේ වාග්විද්‍යා පර්යේෂණවල නිරත වෙමින් පශ්චාද් උපාධි පුහුණුවක් ලැබීමටද අවස්ථාවක් ලැබිණ. එතුමා ඩෙන්මාර්ක්හි කෝපන්හේගන් රාජකීය ඩෙනිෂ් ඇකඩමිය මගින් සම්පාදනය කරනු ලබන විවේචනාත්මක පාලි ශබ්දකෝෂයේ සංස්කාරක-වරයෙකු හා උපදේශකයෙකු වශයෙන්ද පත් කරනු ලැබුවේ මේ අවස්ථාවේදීය.

විදේශීය පර්යේෂණ කටයුතු හා වෙනත් ශාස්ත්‍රීය කටයුතු සාර්ථක ලෙස නිමවා 1963 දෙසැම්බර් මස පෙරළා පැමිණ විශ්වවිද්‍යාලයේ වැඩ භාර ගැනීමෙන් පසු ඔහු විදේශයෙන් ලත් අත්දැකීම් අධ්‍යයනාංශයේ මෙන්ම භාෂාපීඨයේද කටයුතුවල අමුතු ප්‍රබෝධයක් ඇති කිරීමට හේතු විය. ඔහුගේ ශාස්ත්‍රීය ජීවිතය මේ අයුරින් ගත වෙද්දී, 1966දී ඔහුගේ යෞද්ගලික ජීවිතය පිළිබඳ වෙනසක්ද සිදු විය. එනම්, උපැවිදි බවට එළඹීමයි. ඔහු විමල් ගුණසේකර බලගල්ලේ යන නමින් ප්‍රසිද්ධියට පැමිණියේ එතැන් සිටය.

IV

පූර්වෝක්ත විදේශ අධ්‍යයන — පර්යේෂණ වාරිකාවෙන් පසුව, තමන්ට හිමි සජ්ත වාර්ෂික නිවාඩු ඇතුළු කිසිදු නිවාඩුවක් නොගෙන විශ්වවිද්‍යාලය සේවයට කැප වූ ඔහු 1988 වර්ෂයේදී තුන් මසක කෙටි නිවාඩුවක් ගත්තේ ලන්ඩන් විශ්වවිද්‍යාලයේ භාෂා විද්‍යාභාරය ඇසුරින් සිංහලයේ ශබ්දවිචාරාත්මක ගැටලු කීපයක් පිළිබඳව පර්යේෂණ කරන අතරෙහිම බ්‍රිතාන්‍ය කෞතුකාගාරයේ අප්‍රකට ග්‍රන්ථ පරිශීලනය කරමින් පර්යේෂණ කිරීම සඳහාය. බලගල්ලේ මහාචාර්යතුමාගේ විශ්වවිද්‍යාලය සේවාව සමාලෝචනය කරතොත් වාර්තා කීපයක්ම තබා ඇති බව පෙනී යනු ඇත. වයස තිස්පහේදී මහාචාර්ය ධුරයට පත්වීම එක් වාර්තාවකි. එතුමා මෙසේ මහාචාර්ය ධුරයට පත් කොට ඇත්තේ විශ්වවිද්‍යාලයේ උපාධි මත නොව, ලක්දිව ප්‍රාචීන භාෂා ශාස්ත්‍ර අධ්‍යයනය හා සාප්‍රව පර්යේෂණවලදී අතිශය දීප්තිමත් වූත් දුර්ලභ වූත් වාර්තා තැබීමෙන් ප්‍රදර්ශනය කළ පාණ්ඩිතය විශ්වවිද්‍යාලයේ බලධාරීන් විසින් අවිවාදයෙන් පිළිගනු ලැබූ හෙයිනි. විශ්වවිද්‍යාලයේ උපාධිය ඔහුට එම අධ්‍යාපන ක්‍රමය පිළිබඳ පරිණත බව දක්වන සහතික-යක් පමණක් විය. එම මහාචාර්ය ධුරය පුරා තිස්එක් වසක් දැරීම තවත් වාර්තාවකි.

විශ්වවිද්‍යාලයක මහාචාර්යවරයෙකු සේවයෙහි නියුක්තව සිටියදී ඒ විශ්වවිද්‍යාලය මගින් සම්මාන ආචාර්ය උපාධියක් පිරිනැමීම ඉතා විරල සිද්ධියකි. එහෙයින් 1984 පැවති රජත ජයන්ති උපාධි ප්‍රදනෝත්සවයේදී ආරම්භයේ පටන් එතුමාගෙන් විශ්ව-විද්‍යාලයට වූ සේවාව අගයමින් ඩිලිට් (සම්මාන) උපාධිය පිරිනමනු ලැබීමද තවත් වාර්තා-ගත වන සිද්ධියකි. පෙරදිග භාෂාසාහිතය විෂයෙහි යම් ගැටලුවක් මතු වූ විටෙක උපදෙස් පැතුම්මනා, සාකච්ඡා කළමනා, විමසුව මනා පුද්ගලයෙකු ලෙස විශ්වවිද්‍යාලයෙහි පමණක් නොව බැහැරද විද්වතුන් විසින් පිළිගනු ලැබීම එතුමන්ගේ පාණ්ඩිතය කියා පාන්නකි. එසේම, ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලයේ මෙන්ම අනෙක් විශ්වවිද්‍යාලවලත්,

ප්‍රාචීන භාෂෝපකාර සමිතිය, ශ්‍රී ලංකා විභාග දෙපාර්තමේන්තුව ආදී ආයතනවලත් උසස් විභාග කටයුතුවලදී එතුමන්ගේ සේවය අත්‍යවශ්‍ය වූයේය. එතුමන් යටතේ ශිල්ප හදාරා ශාස්ත්‍රවේදී, ශාස්ත්‍රපති සහ දර්ශනසූරී උපාධි ලැබ විවිධ ක්ෂේත්‍රයන්හි නියුක්තව සිටින දහස් සංඛ්‍යාත ශිෂ්‍ය ශිෂ්‍යාවන්ගෙන් ලැබෙන හක්කිපුර්වක ප්‍රණාමය එතුමන්ගේ සේවාවට උපහාරයක්ම වන්නේය. විද්‍යෝදය (ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර) විශ්ව-විද්‍යාලය ආරම්භයේ පටන් වරින්වර පවත්වන්නට යෙදුණ උපාධි උත්සවවල අංගයක් වශයෙන් සම්මාන සාහිත්‍යසූරී උපාධි පිරිනමනු ලැබූ අවස්ථාවන්හි සම්මාන උපාධි-ලාභීන් හඳුන්වා දීමේ දේශන වැඩි ගණනක් පවත්වා ඇත්තේ බලගල්ලේ මහාචාර්ය-තුමන් විසිනි. මහාචාර්ය ඩී. ඊ. හෙට්ටිආරච්චි (1980), මහාචාර්ය හම්මලව සද්ධාතිස්ස නාහිමි (1981), තලල්ලේ ධම්මානන්ද නාහිමි (1982), ජී. බී. සේනානායක (1984), ආචාර්ය නන්දදේව විජේසේකර (1985), ආචාර්ය ආනන්ද ගුරුගේ (1986) යන සම්මාන උපාධිලාභීන් හැඳින්වීමේ දේශන පිටපත් සය එක් තැන් වුවහොත් එය මේ රටේ මෑත යුගය අලලා සංගාහිත ඓතිහාසික අගයෙන් අනුන, අගනා ධර්මශාස්ත්‍රීය ග්‍රන්ථයක් වනු නොඅනුමානය.

ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලය මගින් පළ කෙරෙන විද්‍යෝදය : විද්‍යා, කලා, භාෂාශාස්ත්‍රීය පර්යේෂණ සංග්‍රහයේ ප්‍රධාන සංස්කාරක වශයෙන් 1982 පටන් අවුරුදු පහක් ම ක්‍රියා කිරීම හා එම කාලය තුළ විශ්වවිද්‍යාලයේ රජත ජයන්තිය නිමිති කොට 1984 දී සම්පාදිත පර්යේෂණ ලිපි හතළිහකින් හා පිටු පන්සිය ගණනකින් සමන්විත වූ රජත ජයන්ති විශේෂ කලාපයද ඇතුළුව නියමිත සියලු සඟරා කලාප අඛණ්ඩව පළ කරවීමද එතුමන් විශ්වවිද්‍යාලයේ පර්යේෂණ කටයුතුවලට දැක්වූ අනුග්‍රහයට තවත් සාධකයකි.

මෙම විශ්වවිද්‍යාලයේ මූලාරම්භක අවස්ථාවේ පටන් විශ්‍රාම යන මොහොත දක්වා අධ්‍යයනාංශ කමිටුව, පීඨ මණ්ඩලය, සනාතන සභාව, පාලක සභාව, පර්යේෂණ කමිටුව ආදී විවිධ මණ්ඩලවල ක්‍රියාකාරී ලෙස සේවය කර ඇති එතුමා තරම් විශ්වවිද්‍යාලය පිළිබඳ තතු දන්නා අන් කිසිවෙකු නොමැති බව ප්‍රකට කරුණකි. විශ්වවිද්‍යාලයේ මහ සලකුණු පිළිබඳ එතුමන් සතුව ඇති මතකය ගැන තතු දන් කවරෙකුට හෝ පුදුම සිතෙනු නො අනුමානය. විශ්වවිද්‍යාලයේ පාලන කටයුතු, නීතිරීති, අධ්‍යයනාංශ, ආචාර්ය මණ්ඩලය යනාදී කවර අංශයක් පිළිබඳව හෝ යම් අප්‍රකට තොරතුරක් දැන ගැනීම අවශ්‍ය වූ විටෙක බලගල්ලේ මහාචාර්යතුමන් විමසීම සාමාන්‍ය සම්ප්‍රදය වී පැවතීණ.

මේ රටේ උසස් අධ්‍යාපනය හා සම්බන්ධ සේවාවට අමතරව, බලගල්ලේ මහතාගේ භාෂාසාහිත්‍ය සේවාවේ අනෙක් අංශය නම් එතුමන් විසින් සම්පාදිත ග්‍රන්ථ සහ ලිපි සම්භාරයයි. (ලේඛන නාමාවලිය අන් තැනක පළ වේ.) එතුමන්ගේ පළමු කෘතිය නම් 1950දී පළ කෙරුණ පංචතන්ත්‍ර අපරික්ෂිතකාරකයේ අනුවාදය සහ විවරණයයි. ඊළඟ වර්ෂයේදී වැලිවිට අසරණ සරණ සරණකර මහනාහිමි වර්තය නම් කෘතිය පළ කෙරිණ. 1958 දී පළ වූ බෞද්ධ රාජධානි පිළිබඳ තොරතුරු නම් වූ පාඨයන්ගේ දේශාටන වාර්තාව නම් පරිවර්තන ග්‍රන්ථයට යුනෙස්කෝ සාහිත්‍ය ත්‍යාගය හිමි විය. (මහාචාර්ය විමල විජයසූරිය මහතා සමඟ) 1964දී සිංහල ධූපවංස සංස්කරණය පළ කෙරිණ. පුවත් පත් ලිපි හා ග්‍රන්ථ විචාර හැරුණ විට මේ රටේ ප්‍රමුඛ ශාස්ත්‍රීය සංග්‍රහ-යන්ට සපයන ලද ලිපි සංඛ්‍යාව විශාලය.

පෙරදිග, භාෂාසාහිත්‍ය, සාහිත්‍ය විචාරය, දේශීය සංස්කෘතිය, ඉතිහාසය යනාදී විෂයන් යටතේ ලියනු ලැබූ ලිපිවලට අමතරව වාග්විද්‍යාව හා සිංහල ව්‍යාකරණය යන විෂයට අදාළ ලිපි සමුච්චය විශේෂයෙන් සඳහන් කළ යුතු වන්නේ ඒ ඒ මාතෘකාව යටතේ

එතරම් ගැඹුරින් ලියැවුණු වෙනත් ලිපි නොමැති තරම් වන බැවිනි. ඒ අතර සිංහලයේ **සකස්කළ අකුරු** (සංස්කෘති, මහාචාර්ය ඩී. ඊ. හෙට්ටිආරච්චි උපහාර අංකය, 1983), **සිංහල සාහිත්‍ය ඉතිහාසය සහ අන්තරාලීන ශිලාලිපි** (සංස්කෘති (17), 1983), **නූතන අර්ථවිචාරය හා පුරාතන භාරතීය අර්ථවිචාරවාද**, (පී. බී. සේනානායක ප්‍රභාෂණය, 1985), **ලක්දිව ප්‍රචලිත වූ සාහිත්‍ය ශාස්ත්‍රය හා අර්ථ විචාරය පිළිබඳ අදහස්** (විද්‍යාර්ථය-ශ්‍රී සෝරත අනුස්මරණ විශේෂ කලාපය, 1978), **සිංහලයෙහි අකාරයේ සංවෘත විවෘත හේදය** (හේන්පිටගෙදර ඤාණසිභ අභිස්තව සංග්‍රහය, 1976) යන පර්යේෂණ ලිපි විශේෂයෙන් සඳහන් කළ යුතු වන්නේ එතුමන්ගේ වාග්විද්‍යා ප්‍රාගුණ්‍යය කියාපාන බැවිනි.

විශ්වවිද්‍යාලය ක්ෂේත්‍රයෙන් බාහිර ශාස්ත්‍රීය මණ්ඩලයන්හි සම්මාන උපදේශකත්වය සහ සාමාජිකත්වය දරමින් එතුමන් අතින් පුළුල් සේවයක් සිදු වන බව සඳහන් කළ යුතු වේ. අධ්‍යාපන අමාත්‍යාංශයේ පිරිවෙන් අධ්‍යාපන මණ්ඩලය, අධ්‍යාපන ග්‍රන්ථ ප්‍රකාශන මණ්ඩලය, අධ්‍යාපන ප්‍රකාශන උපදේශක මණ්ඩලය, පාරිභාෂික ශබ්දමාලා උපදේශක මණ්ඩලය, සිංහල ශබ්දකෝෂ උපදේශක මණ්ඩලය, ප්‍රාචීන භාෂෝපකාර සමාගම, බුද්ධ ශ්‍රාවක ධර්මපීඨ විෂය නිර්දේශ සම්පාදක මණ්ඩලය ආදිය ඉන් කීපයක් පමණි.

මහාචාර්ය බලගල්ලේ මහතා අංග සම්පූර්ණ පඬිවරයෙකි. ප්‍රධාන වශයෙන් සාම්ප්‍රදායික පිරිවෙන් අධ්‍යාපනයෙන් පෝෂණය ලත් එතුමාගේ ශාස්ත්‍ර ඥානය, අවබෝධය, ආකල්ප සහ විචාර බුද්ධිය විශ්වවිද්‍යාලය ආශ්‍රය නිසා ඔපවත් වන්නට ඇත. මේ පසුබිම නිසාම ඇතැම් සාම්ප්‍රදායික ප්‍රාචීන පඬිවරයන් පිහිටන අන්තර්ගෝමක දෘෂ්ටියෙන් සීමා නොවී විවෘත ආකල්පයකින් ක්‍රියා කිරීම බලගල්ලේ මහාචාර්ය-තුමාගේ විශේෂ ලක්ෂණයකි.

පාණ්ඩිතයෙන් පරිපූර්ණ එතුමා පිරිසිදු සිහිල් ජලයෙන් පිරි පොකුණකට සම කළ හැකිය. ඇල් දිය පතා ඒ පොකුණ වෙත එළඹෙන විදග්ධයන් මතු නොව සාමාන්‍ය විද්‍යාර්ථීන්ද ඤාණ පිපාසය සංසිඳුවා ගෙන සැහීමට පත් වීම අනිවාර්යයෙන් සිද්ධ වන්නකි. එතුමා වචනයේ පරිසමාප්තාර්ථයෙන් හොඳ මහාචාර්යවරයෙකි; ගුරුවරයෙකි. එතුමන්ගේ භාෂා අධ්‍යයන වාග්විද්‍යා දේශනවලට සහභාගි වන ශිෂ්‍ය ගණයට ඒවා ඇතැම් විට තාවකාලික වශයෙන් බර පැටවීමක් සේ දැනුණත් කල් යාමේදී තත්වාච-බෝධයෙන් ඒ දැනුම නිරන්තරයෙන් අර්ථවත් වන්නේය. සිසු කැළ මෙසේ පවසති. එතුමා කාගේත් ප්‍රසාදයට පාත්‍ර වූ සත්පුරුෂයෙකි. ආත්මලාභය තකා අයුක්තියට, අසාධාරණයට හෝ පක්ෂ භජනයට නොඑළඹෙන ප්‍රතිපත්තිගරුක සත්පුරුෂයෙකි. පෞද්ගලික ජීවිතයේදීද එතුමා හොඳ ස්වාමිපුරුෂයෙකි; පියෙකි. ආදරණීය බිරිඳ සහ දරු දෙදෙනා සමඟ එතුමන් ගත කරන්නේ සතුටින් හා සුවෙන් පිරි ජීවිතයකි.

මහාචාර්ය බලගල්ලේ මහතාගෙන් ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලයටත්, පොදුවේ මේ රටේ අධ්‍යයන ක්ෂේත්‍රයටත් සිදු වූ මෙහෙය සැලකිල්ලට ගැනීම නිසා එතුමා වෙත ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලයට විසිපස් වසරක් පිරීම නිමිත්තෙන් පවත්වන්නට යෙදුණ රජත ජයන්ති උපාධි ප්‍රදානෝත්සවයේදී සාහිත්‍යසූරී (D.Litt.) උපාධියක් සමර්පණය කෙරිණ. එය සුවිශේෂ සිද්ධියක් වන්නේ විශ්වවිද්‍යාලයේ සේවයෙහි නියුක්තව සිටියදී ප්‍රදානය කෙරුණ පළමු සම්මාන උපාධිය වීම නිසාය. එමතු නොව එතුමන් විශ්‍රාම ගැනීමත් හා සමඟම සේවාර්ථික මහාචාර්ය තනතුරක්ද ප්‍රදානය කෙරිණ. මේ උපහාර කලාපයද මහාචාර්ය විමල් ජී. බලගල්ලේ මහතාගේ නාමයට තවත් පූජෝප-භාරයක් වන්නේය.